

Peter – začetek in temelj edinosti, III.

V zadnjem, najkrajšem poglavju svojega dela o svetem Petru Oscar Cullmann po temeljitem študiju zgodovine in Svetega pisma ugotavlja, da se katoliško utemeljevanje prvenstva rimske Cerkve in njenega škofa kot Petrovega namestnika v resnici vrti v začaranem krogu: izvrševanje rimskega prvenstva, ki ga zgodovinsko lahko zasledimo dokaj zgodaj, naj bi pomenilo, da rimsko prvenstvo sloni na Jezusovi obljubi Petru (prim. Mt 16,17-19), v resnici pa, pravi Cullmann, ravno tako vzročno razmerje med Jezusovo obljubo in izvrševanjem rimskega prvenstva šele potrebuje dokaz.¹ Jezus s svojo obljubo Petru po Cullmannovih ugotovitvah nikakor ni imel v mislih kakega Petrovega naslednika kot voditelja celotne Cerkve, na kakem škofovskem sedežu kot središču vsega krščanstva.

2 Odgovor Charlesa Journeta

Po objavi Cullmannove knjige o Petru se je oglasilo več katoliških teologov, med vsemi pa najbolj izstopa Charles Journet,² ki je svoj prispevek objavil v knjižici s 150 stranmi. Sam Cullmann je pozneje dejal, da je Journetovo delo najbolj poglobljen prikaz katoliškega nauka.

Od drugih katoliških teologov se Journet razlikuje že po pristopu. Drugi teologi so namreč sledili Cullmannovemu zaporedju (prek zgodovine in Svetega pisma do dogmatike), Journet pa začne tam, kjer drugi končajo: pri vprašanju pojmovanja Cerkve in vloge, ki jo ima Petrovo prvenstvo v Cerkvi danes. Journet pojasnjuje, da je metoda, ki naj bo zares teološka, lahko samo regresivna: izhajajoč iz sedanjega živega izročila, iz sedanje Cerkve, ki veruje, se teolog skozi zgodovino bliža izvi-

rom. Progresivna metoda pa v resnici ni teološka, temveč je zgodovinska, saj raziskovalec začenja pri izvirih, torej pri zgodovinskih dokumentih, in potem skuša sestaviti celovito predstavitev dogajanja.³

2.1 Različna izhodišča

Cullmannovo sedanje stališče, "od koder izhaja in v retrospektivi osvetljuje svojo novozavežno eksegezo",⁴ je po Journetovem mnenju blizu stališču anglikanskega protestantizma. Journet zato svojo razpravo začne z razlikovanjem med katoliškim in protestantskim pojmovanjem krščanstva. Pri tem sledi ugotovitvam katoliškega zgodovinarja Johana Adama Möhlerja (1796-1838).

Po katoliškem pojmovanju je Kristus v krščanstvu ontološko prisoten, po protestantskem pa se v krščanstvu samo spominjamo dogodka, ki se je zgodil v preteklosti, enkrat za vselej. Prispodoba za katoliško pojmovanje je kamen, ki, ko ga vržemo v vodo, sproži valovanje, ki nima konca, ampak se vedno bolj širi. Prispodoba za protestantsko pojmovanje pa je kamen, ki iz veselja leti proti Zemlji, zgori v ozračju in tako za njim ostane samo še spomin na utrinek.

Vzrok za različnost in "nezdružljivost" katoliškega in protestantskega pojmovanja je po ugotovitvah tübinskega profesorja J. A. Möhlerja v Lutrovem zavračanju kristologije koncila v Kalcedonu (leta 451). Ta koncil je proti raznim zmotam izpovedal tako božjo kakor človeško naravo, ki sta združeni v osebi Jezusa Kristusa nespremenjeno in neločeno. Lutra pa je Jezus zanimal samo kot Odrešenik, ki prihaja od Boga; v razpravljanju o Jezusovih dveh naravah ni videl nobenega smisla. Za-

vračanje "preveč teoretičnih" razprav je vendarle povzročilo dokaj "praktične" spremembe: hote ali ne hote je Luter z zmanjševanjem vloge Kristusove človeške narave hkrati zmanjšal tudi pomen Cerkve, ki jo sestavljamo ljudje kot udje Kristusovega telesa.

Po katoliškem pojmovanju ostaja Kristus namreč prek Cerkve med ljudmi nepretrgoma prisoten skozi ves čas in prostor. "Če je Bog tako ljubil svet, da mu je dal svojega edinega Sina, ali ga ne bo ljubil dovolj, da bi mu tudi pustil tega edinega Sina?"⁵ Ko ga je Bog enkrat izročil svetu, mu svojega Sina nikoli več ne bo vzel.

Po protestantskem pojmovanju pa je na začetku krščanstva nek neponovljiv dogodek, ki ga lahko pozneje zopet obudimo z branjem in razumevanjem Svetega pisma; razlaganje Svetega pisma lahko v vsakem trenutku ustvari kako novo živo izročilo. Journet pravi, da se je tako, z novim razlaganjem Svetega pisma začela tudi reformacija in neko novo, protestantsko izročilo. To protestantsko izročilo torej ne nadaljuje tisočletnega nepretrganega živega izročila, ampak ga začenja na novo, čeprav se sklicuje na zvestobo spominu, shranjenemu v Svetem pismu.

Nikakor pa ne drži očitek, da se katoličani oddaljujejo od Svetega pisma, ko ga berejo znotraj nepretrganega živega izročila. Znotraj tega nepretrganega "valovanja" je Sveto pismo tudi nastalo in Bog to izročilo, tako verujemo katoličani, ohranja prosto zmote. Journet takoj doda, da vsi, ki živijo v božji ljubezni, kljub vsem svojim nepremagljivim zmotam v resnici že pripadajo edini pravi Cerkvi;⁶ čeprav se denimo protestanti brez svoje krivde še naprej motijo, jim zato Bog nikakor ne odreka svoje milosti.

2.2 Služba edinosti

Bog je z Jezusom v polnosti razodel svojo ljubezen do ljudi. Bo torej dovolj ljubil ves svet, da bo zagotovil tudi oznanjevanje tega

razodetja v vsej polnosti, prosto zmote? Ali pa bo po smrti Jezusovih apostolov pustil ljudi same pred nemim besedilom, ki naj bi si ga moral razlagati vsak zase? Journet seveda odgovarja, da nam je ista Ljubezen resnico prinesla in jo med nami tudi ohranja - v Cerkvi. Čudi pa se Journet trditvi, da naj bi Jezus med svojim vstajenjem in ponovnim prihodom računal na nek zelo kratek čas. Cullmannu očita, da ne upošteva konca Matejevega evangelija, kjer Jezus naroči apostolom, naj naredijo vse narode za njegove učence (Mt 28,16-20).

Edino mesto v Novi zavezi, ki po Cullmannovem mnenju izrecno govori o razmerju med apostoli in poznejšo Cerkvijo, je Jezusova velikodušhovniška molitev (Jn 17,1-26), v kateri Jezus prosi Očeta tudi za edinost tistih, ki bodo po besedi apostolov verovali vanj. Temelj te edinosti, pravi Journet, se po smrti apostolov ne more skrčiti na samo to, kar so apostoli zapisali in se je ohranilo, zdaj pa naj te zapise razlaga vsak zase. Jezus je namreč apostolom zaupal tudi nalogo, ki jo bodo nadaljevali njihovi nasledniki - škofje: to je skrb za Cerkev, ki so jo apostoli utemeljili enkrat za vselej. Z božjo pomočjo bodo nasledniki apostolov v Cerkvi ohranjali nauk apostolov živ in prost zmote.

Skrb za vse svoje učence je Jezus torej zaupal svojim apostolom in njihovim naslednikom. Med apostoli pa je posebej Petru zaupal skrb za vse druge apostole. Vsi apostoli so Jezusovi poslanci in utemeljitelji Cerkve, samo Peter pa je Jezusov namestnik in nosilec vrhovne oblasti. Peter je res skala - temelj, na katerem bo Jezus zgradil svojo Cerkev; vendar je nek temelj še globlji od Petra: to je Jezus sam. Po Jezusovem vnebohodu Peter tako postane voditelj edine in vesoljne Cerkve, v katero so vključene vse krajevne Cerkve.

Jezus ne omenja Petrovih naslednikov, vendar utemeljitev Cerkve na Petru predpostavlja tudi njegove naslednike, saj stavba ves

čas svojega obstoja potrebuje svoje temelje. Journet apostole primerja zidarjem, ki so postavljali temelje, in temelji stojijo tudi po smrti apostolov, kakor tudi zidarji postavijo temelje enkrat za vselej. Samo Petru pa je Jezus dejal, da je on sam temelj, na katerem bo Jezus postavil svojo Cerkev.⁷ Ta temelj pa mora seveda ostati, da stavba lahko obstaja in raste. Cullmann, ugotavlja Journet, ne upošteva te temeljne razlike med vsemi apostoli, kot minljivimi utemeljitelji krajevnih Cerkev in Petrom, kot neminljivim temeljem vse Cerkve. Za Cullmanna je Peter le "kronološki" temelj, torej zgodovinski začetek Cerkve, ki se potem lahko nadaljuje brez Petra. Nasprotno Journet poudarja, da je Peter začetek in temelj stavbe, ki brez trajnega, "arhitektonskega" temelja in začetka ne more stati in rasti. Petrovo službo edinosti morajo zato nadaljevati njegovi nasledniki.

Rimska Cerkev s svojim škofom kot Petrovim naslednikom je torej po Journetovih ugotovitvah svoje prvenstvo, kakor ga v katoliški Cerкви izvršuje vse do danes in do konca časov, prejela od samega Jezusa Kristusa – kar je jasno razvidno iz Svetega pisma. Vse to seveda sloni na veri, ne na kakem dokazu, zato se Journetu zdi Cullmannov očitek začaranega kroga dokazovanja dokaj neprimeren.

Sklep

V predstavljenih delih Oscarja Cullmanna in Charlesa Journeta morda res ne najdemo nekih novih odkritij o svetem Petru in njegovi vlogi v današnji Cerкви. Je pa njun prispevek kljub temu dragocen. Cullmann je kot protestantski teolog na novo odkril osebnost apostola Petra, ki nikakor ni pomembna in "zanimiva" samo za katoličane. Journet pa je na novo opozoril na pomembnost različnih izhodišč, s katerih začenjamo vsako teološko raziskovanje in vsak dialog s kristjani drugih cerkvenih skupnosti. Ne preseneča, da v razpravi naša avtorja nista spremenila svojih sta-

lišč. Kljub temu je vsaj sprva presenetljivo, da na isto vprašanje o Petru in njegovi vlogi v današnji Cerкви na podlagi svojega raziskovanja odgovarjata tako zelo različno.

Dejansko tudi delo drugih katoliških in nekatoliških teologov v desetletjih, ki so sledila, ni privedlo do kakih revolucionarnih odkritij glede Petra in papeškega prvenstva, okrepil pa se je čut za zgodovinskost. Danes je zato jasno, da od študija Svetega pisma ali zgodovine ne moremo in ne smemo pričakovati takojšnjih odgovorov na vprašanja, kakršna si zastavljamo mi v svojem času in prostoru. Že samo spraševanje, ali Sveto pismo neposredno utemeljuje prvenstvo, kakor ga papež izvršuje danes, se denimo lahko izkaže za "nezgodovinsko", ker ne upošteva umeščenosti Svetega pisma v prostor in čas nastajanja.

Katoliški zgodovinar Klaus Schatz⁸ zato svari pred prehitrim vnašanjem lastnih miselnih vzorcev v preteklost in pred spraševanjem: "Ali je že tedaj obstajalo prvenstvo, kakor ga razumemo mi danes?"⁹ Schatz zato prvenstvo rimske Cerkve in njenega škofa raziskuje skozi dvatisočletno zgodovino, upošteva celoten kontekst prizadevanja Cerkve za edinstvo v različnosti. Zanima ga predvsem, kako Cerkev skozi stoletja ohranja svojo edinstvo. Edinstvo, ki ji je sveti Peter začetek in temelj.

Literatura:

- C: *Dogmatična konstitucija o Cerкви 2. vatikanskega koncila* (1964).
- CD 87: Papeška biblična komisija: *Interpretacija Svetega pisma v Cerкви*. Cerkvni dokumenti 87. Ljubljana, 2000.
- Cullmann, O.: *Petrus: Jünger - Apostel - Märtyrer. Das historische und das theologische Petrusproblem*. Zürich, 1952.
- Journet, Ch.: *Primaute de Pierre dans la perspective protestante et dans la perspective catholique*. Paris, 1953.
- Journet, Ch.: *Théologie de l'Église*. Paris, 1958.
- Schatz, K.: *Der päpstliche Primat. Seine Geschichte von den Ursprüngen bis zur Gegenwart*. Würzburg, 1990.

1. Prim. Cullmann, O., *Petrus: Jünger - Apostel - Märtyrer. Das historische und das theologische Petrusproblem*, Zürich, 1952, 265.
2. Charles Journet (1891-1975), rojen v ženevi, je bil profesor teologije v Fribourgu v Švici. Kot teolog se je udeležil II. vatikanskega koncila. Papež Pavel VI. je Journeta cenil kot največjega teologa svojega časa in ga je leta 1965 imenoval za kardinala.
3. Ta progresivna metoda je denimo modernističnega teologa Alfreda Loisyja gnala k vedno novim in novim teorijam, pri katerih niti sam ni dolgo vztrajal. Pri regresivni metodi pa se teolog zaveda odločilnega in neizogibnega vpliva izhodišča, s katerega se loteva svojega raziskovanja. Izhodišče katoliškega teologa je seveda vera katoliške Cerkve. Med teologovim izhodiščem in njegovim raziskovanjem je dialoško razmerje, kakršno je Papeška biblična komisija pod predsedovanjem (tedaj še kardinala) Josepha Ratzingerja glede študija Svetega pisma opisala takole: "Na eni strani ima sistematična teologija vpliv na predrazumevanje, s katerim eksegeti pristopajo k bibličnim besedilom. Na drugi strani pa eksegeza daje drugim teološkim vedam podatke, ki so zanje temeljni" (CD 87, 91).
4. Journet, Ch., *Primauté de Pierre dans la perspective protestante et dans la perspective catholique*, Paris, 1953, 18.
5. Journet, Ch., *Primauté de Pierre dans la perspective protestante et dans la perspective catholique*, Paris, 1953, 25.
6. "Nepremagljiva nevednost" ne zajema samo vseh, ki za Jezusa Kristusa in njegovo Cerkev še nikoli niso slišali, ampak tudi tiste, ki zaradi različnih dejavnikov in brez svoje krivde niso sposobni sprejeti cerkvenega oznanila, čeprav ga morda celo dobro poznajo. Zanimivo, da Journet o tem piše že toliko let pred splošnim upadanjem pripadnosti Cerkvi, čemur smo danes priča v Zahodni Evropi. Svoje teološko delo Journet razume predvsem kot službo Svetemu Duhu, ki kljub vsemu odpira srca vseh ljudi za Boga, ki je Ljubezen in Resnica, tudi sredi kulture, ki nam danes ovira dojemljivost za evangelij.
7. Journet piše v času med dvema vatikanskima konciloma. Šele 2. vatikanski koncil je podal bolj uravnotežen pogled na razmerje med papežem in škofi oz. med eno vesoljno Cerkvijo in mnogimi delnimi Cerkvami. Journetova primerjava papeške jurisdikcije nad vso Cerkvijo jurisdikciji škofa v svoji škofiji (prim. Journet, Ch., *Théologie de l'Eglise*, Paris, 1958, 163) sama zase danes morda daje napačen vtis prigodnosti vloge škofov in delnih Cerkva - kakor da bi papež lahko "škofoval vsemu svetu" tudi sam, tudi brez škofov. Nasprotno 2. vatikanski koncil poleg učenja 1. vatikanskega koncila o papeževi "polni, vrhovni in vesoljni oblasti nad Cerkvijo" poudarja tudi zbornost vseh škofov (vedno skupaj s papežem) nad vesoljno Cerkvijo, ki obstaja v delnih Cerkvah in iz njih. Začetek in temelj edinosti v delnih Cerkvah so posamezni škofje tako, kakor je rimski škof kot Petrov naslednik začetek in temelj edinosti "tako škofov kakor množice vernikov" (prim. C 22-23).
8. Klaus Schatz (rojen 1938) je profesor cerkvene zgodovine na jezuitski Filozofsko-teološki visoki šoli sv. Jurija v Frankfurtu ob Majni. Njegovo delo o papeškem prvenstvu je v celoti dostopno na spletu (<http://www.sankt-georgen.de/leseraum/schatz2.html>).
9. Prim. Schatz, K., *Der päpstliche Primat. Seine Geschichte von den Ursprüngen bis zur Gegenwart*, Würzburg, 1990, 15.